

Limes – 2019

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2019
Том VI

Берегове–Ужгород
2019

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, інформатики, хімії, географії та суспільствознавства.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол № 7 від 20.12.2019 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (Видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Вікторія Семйон, кандидат економічних наук та Габор Патакі (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)
Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)
Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)
Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)
Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждел

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини:

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2019
VI. évfolyam

Beregszász–Ungvár
2019

A „LIMES” című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A „LIMES” jelen kötet a közgazdaság-, matematika-, informatikai, kémiai, föld- és társadalomtudomány különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömeg-tájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

*Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2019.12.20., 7. számú jegyzőkönyv).*

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dobos Sándor és Orbán Melinda (Kiadói Részleg, II. RF KMF)
Szemjon Viktória, a közgazdaság-tudományok kandidátusa és Pataki Gábor (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)
dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematika tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem)
dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem)
dr. Kész Margit, PhD (Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport, II. RF KMF)
dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)
dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)
dr. Rác Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)
prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus
(Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem)
prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Műszaki szerkesztés: Dobos Sándor

Tördelés: Tótin Viktória

Korrektúra: Grica-Varcaba Ildikó, Vrabely Tamás, Kordonec Olekszandr

Borítóterv: Vezsdel László

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország kormánya támogatta:

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) és a „RIK-U” Kft. (Cím: 88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.

© A szerzők, 2019

© A szerkesztők, 2019

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2019
Volume VI

Berehove–Uzhhorod
2019

The scientific bulletin "LIMES" was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes in Hungarian, Ukrainian and English languages students' and teachers' academic studies of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, and researchers' academic articles from Ukraine and abroad. The given volume of "LIMES" contains academic studies and articles in Economics, Mathematics, Computer Science, Chemistry, Earth and Social Sciences.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended to publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 7 of December 20, 2019*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, PhD (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITOR:

Melinda Orbán and Sándor Dobos (Publishing Department, Transcarpathian Hungarian College)
Viktória Szemjon, C.Sc. in Economics and Gábor Pataki (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)
Béla Nagy, C.Sc. in Biology (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)
Béla Rácz, PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)
József Molnár, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)
Lóránt Dénes Dávid, PhD, habilitation, professor
(Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University)
Margit Kész, PhD (Department of Philology, Hungarian Departmental Group, Transcarpathian Hungarian College)
Mária Höhn, C.Sc. in Biology, habilitation (Department of Botany, Szent István University)
Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)
Sándor Berghauer, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)
Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor
(Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)
Yurij Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)
Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus
(Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen)
RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:
László Brenzovics, PhD (Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian College)

Technical editing: Sándor Dobos

Page proof: Viktória Tótin

Proof-reading: Ildikó Grica-Varcaba, Oleksandr Kordonec, Tamás Vrábely

Cover design: László Vezsdel

Universal Decimal Classification (UDC): The Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College

Authors are responsible for the content of academic studies and articles.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary:

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) and "RIK-U" LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

Printing: "RIK-U" LLC

© The Authors, 2019

© The Editors, 2019

ЗМІСТ–TARTALOM–CONTENT

Дністрянський Мирослав: <i>Регіональний розвиток сучасної України: нові виклики і пріоритети</i>	11
	
SOLYMOS KAROLINA – CSOMA ZOLTÁN: <i>A Kárpátaljai-alföld talajai felvehető cink tartalmának meghatározása és az ellátottság megítélése nemzetközi összehasonlításban</i>	17
	
BARANYI, ARANKA – CSERNÁK, JÓZSEF – TÓTH, ESZTER: <i>Results of the Survey on Studying Finance Basics</i>	27
	
SÁNDOR ISTVÁN: <i>Innovatív technológiák alkalmazása a szövegelemzésben</i>	39
ROMÁN ERIKA – KUCSINKA KATALIN: <i>Nem csak versenyre</i>	47
	
AGG, ZOLTÁN: <i>How „wised up” are we in matters of climate change?</i>	53
BARABÁSNÉ KÁRPÁTI DÓRA: <i>Kompetenciák szerepe, mérési lehetőségek az oktatásban és a munkaerőpiacon</i>	61
BARANYI ARANKA – JURKÓ GYULA: <i>A magyarországi kis- és középvállalkozások idegen forrásból történő finanszírozási gyakorlata</i>	69
BELOVECZ MÁRIA – HALMOSI TÍMEA – IPACSNÉ GEDEI BEÁTA – VAJNA ISTVÁNNÉ TANGI ANITA: <i>Bankértékelés CAMELS-módszerrel</i>	83
BENCSIK ANDREA – MACHOVÁ RENÁTA – ZSIGMOND TIBOR: <i>Interim menedzsment, mint a tudásátadás eszköze</i>	95
BUDAI ELEONÓRA: <i>A számviteli rendszer az elmúlt 50 év tükrében</i>	105
CSÁKI-DARABOS RITA: <i>Teljesítménymérés lehetőségei az e-kereskedelemben</i>	117
DENICH ERVIN: <i>A hagyományos kockázatkezeléstől a vállalati kockázatkezelésig</i>	129
EGRI IMRE: <i>A tőzsde lehetőségei és hatása a gazdasági fejlődésre (néhány gondolat a 4.0 perspektívájában)</i>	141
FÁSI CSABA: <i>Hogyan teljesít Magyarország a digitalizáció terén? Elemzés a rangsorok és a stratégia szemüvegén keresztül</i>	153
FEHÉR HELGA – MOLNÁRNÉ BARNA KATALIN: <i>Útban az ügyfélközpontú adóhatóság felé</i>	163

FEJES NORBERT: <i>Kárpátalja gazdasági helyzetének és külgazdasági tevékenységének értékelése a XXI. században</i>	177
GYURCSIK, PETRONELLA – TÓTH, RÓBERT: <i>Impact of the financial strategy and the capital structure on the financial performance and competitiveness of SMEs</i>	203
HEGEDŰS, MIHÁLY – NEDELKA, ERZSÉBET: <i>The impact of digitalization and Industry 4.0 on the audit</i>	211
KEREZSI DÓRA – ERDEY LÁSZLÓ – DÉKÁN TAMÁSNÉ ORBÁN ILDIKÓ: <i>A kiegészítő melléklet eredménykimutatáshoz kapcsolódó részének elemzése magyarországi sportvállalkozások körében</i>	221
KISS ÁGOTA – DÉKÁN TAMÁSNÉ ORBÁN ILDIKÓ: <i>A szabályozott ingatlanbefektetési társasági státusz IFRS szerinti értékelési és adózási előírásainak szabályozása Magyarországon</i>	231
KÓMÍVES PÉTER MIKLÓS: <i>A felsőoktatás nemzetköziesedésének két dimenziója</i>	239
KOZMA, DOROTTYA EDINA: <i>Strategies for Sustainable Development - Exploring the similarities and differences between the European Union and the Visegrad Four</i>	249
LAKATOS VILMOS: <i>Controlling a vállalkozások döntéshozatali folyamataiban – elemzés vállalati esetek alapján</i>	263
MALATYINSZKI, SZILÁRD: <i>The effect and development of dual higher education in disadvantaged areas</i>	273
MOLNÁRNÉ BARNA KATALIN – FEHÉR HELGA: <i>A társasági adó és a gazdasági versenyképesség területi összefüggései</i>	279
NAGY ADRIÁN SZILÁRD – TÓTH SZABOLCS: <i>Helyi közösségi közlekedési szövetségek és szolgáltatói modellek Európában</i>	291
NAGY, ZSUZSANNA: <i>The effect of agricultural subsidies on efficiency and productivity of farms: a literature review</i>	299
ÖLVEDI TÍMEA – MIKLÓS GÁBOR: <i>Az európai egységes valuta bevezetése Romániában és Magyarországon</i>	307
PATAKI GÁBOR: <i>Vállalkozói karaktervizsgálat Kárpátalja határ menti térségében</i>	321
PATYI BALÁZS – PATAKI LÁSZLÓ – ILLÉS BÁLINT CSABA: <i>A pénzügyi diagnosztika jelentősége az újonnan alapított vállalkozások életében</i>	331
TÖKÉS TIBOR – MÁRKUS ÁDÁM – GÁLL JÓZSEF MIHÁLY – ERDEY LÁSZLÓ: <i>A 2016-os regionális reform Franciaországban</i>	339
TŐZSÉR ANETT: <i>A székelyföldi és a felvidéki turisztikai szervezeti rendszer vizsgálata</i>	347
VAJNA ISTVÁNNÉ TANGL ANITA – HALMOSI TÍMEA – SUHAJDA ÁDÁM – VAJNA ISTVÁN – BELOVECZ MÁRIA: <i>A számvitel múltja és jövője</i>	359
VARGA JÓZSEF – CSEH BALÁZS: <i>A negyedik ipari forradalom várható hatásai a felszabaduló emberi munkaerőre</i>	371
Когут Юлія – Ковач-Румп Генетта: <i>Міжбюджетні відносини Державного та місцевих бюджетів України</i>	381
Лалакулич Марія: <i>Фінансове забезпечення вищої освіти в умовах активізації міграційних процесів</i>	389
Семанюк Віта: <i>Філософські, соціологічні та психологічні проблеми обліку</i>	397
ESEMÉNYNAPTÁR	409

A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET EREDMÉNYKIMUTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ RÉSZÉNEK ELEMZÉSE MAGYARORSZÁGI SPORTVÁLLALKOZÁSOK KÖRÉBEN*

KEREZSI DÓRA¹ – ERDEY LÁSZLÓ² – DÉKÁN TAMÁSNÉ ORBÁN ILDIKÓ³

¹PhD-hallgató, Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
e-mail: kerezsi.dora@econ.unideb.hu

²PhD, egyetemi docens, Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
e-mail: erdey.laszko@econ.unideb.hu

³PhD, egyetemi docens, Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Számviteli és Pénzügyi Intézet, Számviteli Tanszék, tanszékvezető
e-mail: orban.ildiko@econ.unideb.hu

A sport gazdasági szerepvállalása a 2000-es évek óta folyamatosan növekszik, a globális GDP-nek körülbelül a 2%-át termeli, míg az európai uniós tagállamokban az 5%-hoz, Magyarországon az 1–1,5%-hoz közelít a hozzájárulása. Az éves beszámoló egyik legnagyobb magyarázó erejével bíró részével, a kiegészítő melléklettel kapcsolatban az elmúlt időszakban számos kutatás foglalkozott, melynek eredményeképpen arra a következtetésre jutottak, hogy nem minden esetben éri el a célját és felel meg a törvényi előírásoknak. Kutatásunkban a 931-es TEÁOR számú, főtevékenységként sporttevékenységet végző magyarországi vállalkozások kiegészítő mellékleteinek az eredménykimutatáshoz kapcsolódó speciális részét vizsgáljuk azzal a céllal, hogy megfelelnek-e a törvényi előírások és tartalmazzák-e azokat a szükséges információkat, melyek egy külső szereplő számára hasznosak, fontosak és szükségesek lennének.

Kulcsszavak: sportvállalkozások, kiegészítő melléklet, eredménykimutatás, adatbányászat

ABSTRACT

Економічна роль спорту постійно зростає з 2000-х років, він генерує близько 2% світового ВВП, 5% у країнах-членах ЄС та 1–1,5% – в Угорщині. Однією з найбільш інформативних частин річної звітності є примітки до неї, їм присвячена велика кількість наукових праць, які одностайно доводять, що ця форма звітності не завжди відповідає своїй меті та законодавчим вимогам. У статті присячено увагу дослідженню приміток до фінансової звітності підприємств ТЕАОР 931, основною діяльністю яких є спорт. Метою аналізу є визначення того, чи відповідають звіти вимогам законодавства та чи містять необхідну інформацію, яка є корисною, важливою та необхідною.

Ключові слова: спортивний бізнес, примітки, звіт про фінансові результати, обмін даними

* A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-19-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

A SPORT GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA

Bácsné (2016) tanulmánya alapján az utóbbi évtizedekben a sport gazdasági szerepének növekedése vitathatatlan. A sportgazdaságnak egyre nagyobb mértékű a hozzájárulása az egyes államok nemzeti jövedeleméhez, melynek okán egy önálló ágazatként nőtte ki magát. Ez a tendencia – bár mértékében még elmaradva, – hazánkban is megfigyelhető (Bácsné 2016; Bácsné et al. 2019). Az, hogy a sport értékét a 2000-es évektől világgazdasági és nemzetgazdasági viszonylatban GDP-arányosan is ki lehet fejezni szintén a gazdasági súlyának növekedését mutatja (Andreff 2008). Egy 2017-es kutatás alapján a sportágazat a globális GDP körülbelül 2%-át termeli. Rátonyi-Odor-Borbély (2017) kutatása alapján szintén arra a következtetésre jutottak, hogy a sport egy több milliárdos gazdasági terület, amely a világ egyik legdinamikusabban fejlődő iparága. A sportgazdaság GDP-hez való hozzájárulása az európai uniós tagállamokban az 5%-hoz, míg Magyarországon az 1–1,5%-hoz közelít. Ez az arány vélhetően növekedni fog, melyhez a társasági adó támogatások jó alapot biztosítanak (Rátonyi-Odor-Borbély 2017). A sport szervezeti kereteit tekintve követte a változásokat és megjelentek e területen is a tőkemegtérülését biztosító gazdasági társasági formák (Bácsné 2017). A sportvállalkozások kezdetben civil kezdeményezésen alapuló önszerveződő társaságok voltak, melyeket leginkább a közös tevékenység tartott össze. Később a nonprofit szervezetek mellett a profitorientált vállalkozások is megjelentek a gazdasági tényezők térnyerése okán (Hoye et al. 2015).

A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET VIZSGÁLATÁNAK FONTOSSÁGA

A piac zavartalan működéséhez nélkülözhetetlen a különféle gazdasági társaságok, vállalkozások vagy nonprofit szervezetek pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az objektív információk biztosítása, melyet Magyarorszá-

gon a számvitelről szóló 2000. évi C törvény biztosítja, amely jelenleg is hatályos, a vállalkozások működését meghatározó törvény. A gazdasági globalizáció a számvitelt is elérte, a vállalatok kapcsolatrendszere kiszélesedett, egyre nagyobb teret hódítanak a multinacionális cégek, a gyors tőkeáramlás és a folyamatos versengés a világ bármely részére, szegmensére kihatással van. A számviteli rendszer alapvető célja, hogy a külső és belső szereplők számára hozzáférhető információk hitelesen, valóságként mutassák be a gazdálkodó gazdasági helyzetét, állapotát és teljesítményét (Fenyves et al. 2019a).

Melis (2004) tanulmányában elemezte a pénzügyi beszámolórendszerek, a vállalati kommunikáció és a vállalatirányítás közötti kapcsolatot, ahol arra jutott, hogy a pénzügyi beszámolók és a vállalatirányítás rendszerei között erős a körreláció, azaz pozitív hatással vannak egymásra. Ez azt jelenti, hogy egy vállalat vállalatirányítási rendszere akkor megbízható, ha az összhangban van a törvényekkel és a hatályos jogszabályokkal, amelyek szükségesek a megfelelő minőségű pénzügyi beszámolási rendszer elkészítéséhez (Melis 2004).

Az éves beszámoló, az egyszerűsített éves beszámoló és az összevont, konszolidált éves beszámoló része a mérleg és az eredménykimutatás mellett a kiegészítő melléklet. A kiegészítő mellékletbe azokat az adatokat és szöveges magyarázatokat kell megjeleníteni, amelyeket a törvény előír, továbbá olyan – a mérleg és az eredménykimutatás különböző tételeit kiegészítő – információkat, amelyekkel együtt a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzete a külső érintettek számára is egyértelműen megítélhetővé válik (Adorján 2008). Egy vállalat megítéléséhez fontos egy kellő részletezettséggel elkészített kiegészítő melléklet, amelynek viszont a számviteli törvényben nincsen egy egységes sémája, így a főbb tartalmi elemeken kívül az információk mélységének szakmai mérlegelése az adott

vállalkozásra van bízva (Fenyves et al., 2019b). Továbbá a vállalkozások döntésétől függ, hogy mennyire tartják fontosnak egy adott tétel, alkalmazott értékelési eljárás, vagy egyéb tájékoztatást igénylő téma bemutatását (Tóth 2010). Felépítését tekintve a mérleghez és az eredmény-kimutatáshoz hasonló, törvény által előírt struktúrája nincsen, ezért ritkán lehet egyforma felépítéssel és tartalommal találkozni, de az minden esetben tartalmilag alapvetően három részből tevődik össze, ami az általános, a specifikus, mérleghez és eredménykimutatáshoz kapcsolódó információkkal és a tájékoztató rész (Filyó 2014; Fenyves et al. 2018).

A fent említettek alátámasztják azt, hogy érdekes és szükséges kutatási terület a sporttevékenységeket végző vállalatok és azok kiegészítő mellékleteinek elemzése.

A VIZSGÁLAT ANYAGA ÉS MÓDSZERTANA

A vizsgálat anyagához 931-es TEÁOR számú, főtevékenységként sporttevékenységet végző vállalatokat vontunk be, melyek magyarországi székhellyel rendelkeznek. Az adatbázisba azok a vállalkozások kerültek, akik 2017-es évre vonatkozóan számviteli beszámolót tettek közzé. Összesen 1747 db ilyen tevékenységű vállalat volt, ennek viszont a 92%-a rendelkezett kiegészítő melléklettel, így a mintában szereplő vállalatok száma 1616 db-ra csökkent le. A maradék 131 db cég azért nem rendelkezett kiegészítő melléklettel, mert olyan beszámolót készített, melynek nem kötelező része (pl. a mikrogazdálkodói beszámoló), vagy nem tett eleget a törvényi előírásoknak.

Az elemzést az R statisztikai rendszer különböző csomagjainak a felhasználásával végeztük. A módszertan során szövegbányászat segítségével azt vizsgáljuk, hogy a kiegészítő mellékletek milyen mértékben biztosítják azokat az információkat, amelyek a megbízható és valós összekép bemutatásához elen-

gedhetetlenek, valamint az eredménykimutatás megfelelő értelmezéséhez, használatához elengedhetetlenül szükségesek lennének.

A VIZSGÁLAT EREDMÉNYE

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerint a törvény hatálya alá tartozó vállalkozásoknak éves beszámolót kell közzétenniük, melynek a mérleg az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet a része. A kiegészítő mellékletbe közzé kell tenni mindazon számszerű és szöveges adatokat, információkat, magyarázatokat, melyeket a törvény előír, továbbá azokat, melyek a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetének bemutatása érdekében a külső szereplők számára szükségesek. A törvényben bemutatásra kerül az, hogy milyen információkat kell közzétenni az egyes beszámolót készítő vállalkozásoknak, viszont az nem szerepel, hogy milyen csoportosításban, megbontásban és milyen módon kell azokat szerepeltetni. A számviteli törvénybe a kiegészítő melléklet különféle részeire vonatkozó információk nincsenek csoportosítva megjelenítve, hanem olyan sorrendben szerepelnek, mint ahogyan az a mérlegben és az eredménykimutatásban következik. A gyakorlatban viszont van egy megszokott séma, melyet szinte minden vállalkozás alkalmaz Magyarországon, mely az általános, a specifikus és a tájékoztató rész. Az általános rész a vállalkozás bemutatását szolgálja, illetve a beszámoló megértését segíti. A specifikus rész két nagy csoportra osztható, a mérleghez és eredménykimutatáshoz kapcsolódó információkra. Végül a tájékoztató részbe kerül bemutatásra a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetével kapcsolatos mutatószámok és minden más, mely a vállalkozás helyzetének megismerését szolgálja.

1. táblázat. A vizsgált kiegészítő melléletek különféle részeinek alakulása beszámoló típus szerinti bontásban

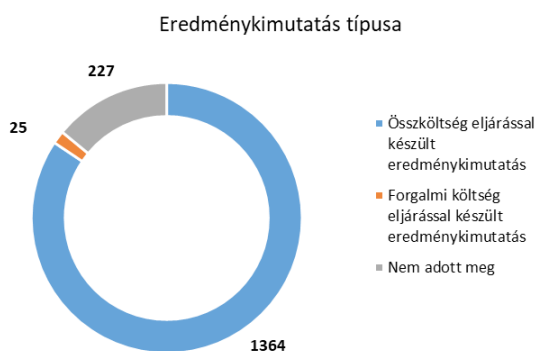
Keresett kifejezés	Összesen		Beszámoló típusa					
			Nem adott meg		Egyszerűsített éves		Éves	
Vizsgált cégek	1 616	100%	125	100%	1 333	100%	158	100%
Általános rész	506	31%	18	14%	424	32%	64	41%
Mérleghez kapcsolódó információk	798	49%	44	35%	687	52%	67	42%
Eredménykimutatáshoz kapcsolódó információk	579	36%	29	23%	494	37%	56	35%
Tájékoztató rész	261	16%	7	6%	230	17%	24	15%

Forrás: saját szerkesztés

Jelen tanulmányban a eredménykimutatáshoz kapcsolódó információk kiegészítő mellékletben való megjelenését mutatjuk be a főtevékenységként sportvállalkozások esetében. Az 1. táblázatban összefoglalva bemutatásra került, hogy az 1616 db sportvállalkozás kiegészítő mellékletének mekkora része tartalmazza a megszokott csoportosítást összefoglalva és beszámolótípusonként egyaránt. Ezeket nem kötelező a cégeknek szerepeltetni a hozzájuk kapcsolódó információkat igen, melyek célja alapvetően a beszámolóban szereplő adatok könnyebb megértésének elősegítése. Az 1. ábra alapján az általános kifejezést 506 db, a minta 31%-ka, a mérleghez kapcsolódó információkat 798 db, a minta majdnem fele, az eredménykimutatáshoz kapcsolódó információkat 579 db, a minta 36%-a, míg a tájékoztató rész kifejezést 261 db, a minta 16%-ka tartalmazta. Az egyszerűsített éves beszámolót készítő vállalkozások legnagyobb része, 52%-a a mérleghez kapcsolódó információk kifejezést tette közzé a kiegészítő mellékletében, míg az éves beszámolót készítőket megvizsgálva 41–42%-uk az általános és mérleghez kapcsolódó részt. Mind a két beszámolótípus kiegészítő mellékletében a tájékoztató rész szerepel legkevésbé, 17%-uk és 15%-uk szerepeltette. A törvényi előírás szempontjából ez még nem jelent problémát. Megvizsgáltuk ezt követően, hogy az eredménykimutatáshoz kapcsolódó információk, milyen

arányban szerepelnek a mintában szereplő kiegészítő mellékletekben.

1. ábra. A vizsgált vállalkozások eredménykimutatás típusa szerinti megbontásban

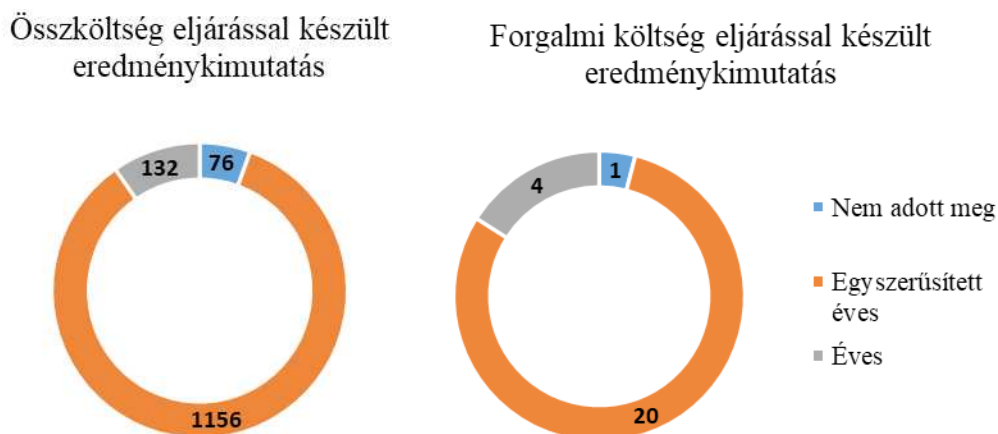

Forrás: saját szerkesztés

A számviteli törvény lehetőséget biztosít a vállalkozásoknak függetlenül a beszámoló fajtáját tekintve, hogy milyen típusú eredménykimutatást készítenek. Választhatnak, hogy összköltséges vagy forgalmi költséges eredménykimutatást tesznek közzé. A törvényi előírásoknak megfelelően a cégeknek szerepeltetniük kell a választott típust a kiegészítő mellékletükben, illetve abban az esetben, ha forgalmi típusút választanak, pluszban a költségek költségnemenkénti megbontását, illetve az aktivált saját teljesítmények értékének bemutatását. Ebből következően megvizsgáltuk, hogy a mintában szereplő vállalkozások a

vizsgált üzleti évben milyen készítettek, és ezeket szerepeltették-e a kiegészítő mellékletükben. A minta legnagyobb része 84%-ka (1364 db) összköltség eljárással készült, míg kb. 2%-a (25 db) forgalmi költség eljárással készült eredménykimutatást mutat be. 227 db vállalkozás volt, melynek a kiegészítő melléklete nem tartalmazta ezt az előírást, ami kb. a minta 14%-át jelenti.

2. ábra. Az összköltség és forgalmi költség eljárással készült eredménykimutatás beszámolótípusonkénti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

Ezt követően megvizsgáltuk, hogy az egyes eredménykimutatástípusokon belül hogyan oszlanak meg a beszámolótípusok. Az összköltség típusú eredménykimutatást készítő 1346 db vállalkozás közel 85%-a (1156 db) egyszerűsített éves beszámolót, míg 10%-a (132 db) éves beszámolót készített. Ehhez hasonlóan alakultak a megoszlások a forgalmi típusú eredménykimutatást készítő vállalkozásoknál is, a 25 db cég 80%-a (20 db) egyszerűsített éveset, míg 16%-a (4 db) éves beszámolót tett közzé és 1 db vállalkozás volt, aki nem mutatta ezt be az kiegészítő mellékletébe.

2. táblázat. Az eredménykimutatáshoz kapcsolódó eredménykategóriák bemutatása beszámoló típusok alapján a kiegészítő mellékletekben

Keresett kifejezés	Összesen		Beszámoló típusa					
			Nem adott meg		Egyszerűsített éves		Éves	
Vizsgált cégek	1 616	100%	125	100%	1 333	100%	158	100%
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	178	11%	10	8%	156	12%	12	8%
Pénzügyi műveletek eredménye	421	26%	28	22%	346	26%	47	30%
Adózás előtti eredmény	892	55%	70	56%	721	54%	101	64%
Adózott eredmény	979	61%	62	50%	806	60%	111	70%

Forrás: saját szerkesztés

Az általunk vizsgált vállalkozások beszámolóit a 2017-es üzleti évre vonatkoztak, így a 2016-os törvényváltozás miatt nem 6 eredménykategóriával, hanem csak 4-gyel találkozhatunk az elkészített beszámolóknak. A 2. táblázatban azt vizsgáltuk, hogy szerepelnek-e az egyes eredménykategóriák a kiegészítő mellékletekben, melyeket a törvény az eredménykimutatás kötelező részeként előír.

- Az első eredménykategória a mindennapi működés bemutatásához elengedhetetlen, az „Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye”, amely csupán a minta 11%-ában található meg (178 db). Másképpen kifejezve a vállalkozás alaptevékenységének eredménye, amely magába foglalja a cég termelési és szolgáltatási tevékenységeinek eredményét is. Beszámolótípusokat megvizsgálva az egyszerűsített éves beszámolót készítő cégek 12%-a tette ezt közzé, míg érdekes tény az, hogy az ennél a törvény szerint részletesebb éves beszámolót készítő cégek kiegészítő mellékleteinek csupán 8%-ában szerepel a kifejezés. Azon cégek szintén 8%-a szerepeltette ezt, akik nem mutatták be a beszámolótípusukat.
- A következő eredménykategória a „Pénzügyi műveletek eredménye”, ahol leggyakrabban a kapott és fizetendő kamatok, az árfolyamnyereségek és -veszteségek vannak kimutatva. A kifejezést a minta 26%-a tartalmazta, ami 421 vállalkozást jelent. Az egyszerűsített éves beszámolót készítő cégeknek szintén 26%-a tette ezt közzé, míg az éves beszámolót készítőknél valamivel már nagyobb arányuk, 30%-uk mutatta be a kiegészítő mellékletében. Ezen túl 28 cég volt még, aki bemutatta, viszont a beszámolótípust nem szerepeltette.
- A fent említett két eredménykategória összesítve a következő eredménykategóriát teszi ki, amely az „Adózás előtti eredmény”. Egy vállalat megítélése szempontjából lényeges, hiszen ez az eredmény képezi az adózás alapjául szolgáló eredmény kiindulási alapját. Valamennyivel többen szerepeltették a kiegészítő mellékletükben a kifejezést, a minta 55%-ában volt jelen. Beszámolótípusokat tekintve az egyszerűsített éves 54%-ban, míg az éves beszámolót készítőknél 64%-ban szerepelt.
- Végül az utolsó eredménykategória az „Adózott eredmény”, mely már teljes egészében a gazdálkodó rendelkezésére álló nyereség vagy veszteség, a mérlegben szereplő saját tőkéjének részét képezi. Az 1616 sportvállalkozás már 61%-a mutatta be a kiegészítő mellékletében ezt az eredménykategóriát. Az egyszerűsített éves beszámolót készítőknél 60%-a, míg az éves beszámolót készítőknél 70%-a szerepeltette.

3. táblázat. A üzemi (üzleti) tevékenység eredményét képező bevételek, költségek, ráfordítások alakulása beszámoló típusok alapján a kiegészítő mellékletekben

Keresett kifejezés	Összesen		Beszámoló típusa					
			Nem adott meg		Egyszerűsített éves		Éves	
Vizsgált cégek	1 616	100%	125	100%	1 333	100%	158	100%
Értékesítés nettó árbevétele	732	45%	53	42%	600	45%	79	50%
Aktivált saját teljesítmények értéke	337	21%	24	19%	287	22%	26	16%
Egyéb bevételek	800	50%	38	30%	677	51%	85	54%
Anyagköltség	434	27%	23	18%	357	27%	54	34%
Igénybe vett szolgáltatások értéke	372	23%	16	13%	307	23%	49	31%
Eladott áruk beszerzési értéke	227	14%	11	9%	182	14%	34	22%
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	129	8%	4	3%	111	8%	14	9%
Anyagjellegű ráfordítások	683	42%	40	32%	577	43%	66	42%
Béreköltség	733	45%	60	48%	577	43%	96	61%
Személyi jellegű egyéb kifizetések	269	17%	24	19%	206	15%	39	25%
Bérráfordítások	445	28%	21	17%	372	28%	52	33%
Személyi jellegű ráfordítások	707	44%	35	28%	607	46%	65	41%
Értékcsökkenési leírás	1277	79%	66	53%	1084	81%	127	80%
Egyéb ráfordítások	845	52%	42	34%	715	54%	88	56%

Forrás: saját szerkesztés

A 3. táblázatban mindazon bevételek, hozamok, költségek és ráfordítások szerepelnek, melyek az eredménykimutatásban hatással vannak az üzemi (üzleti) tevékenység eredményére, illetve bemutatásra kerül az, hogy azok a vizsgált sportvállalkozások kiegészítő mellékleteiben milyen arányban találhatók meg összesítve és beszámoló típusonként egyaránt.

- Az értékesítés nettó árbevétele a vállalkozás főtevékenysége során megszerzett és realizált bevételek együttes értéke. A számviteli törvény szerint néhány információt közzé kell vele kapcsolatban kötelezően tenni, mint pl. az exportértékesítés árbevételét földrajzilag elhatárolt piacok szerinti bontásban, vagy az értékesítés
- nettó árbevételét létesítő okiratban megjelölt főtevékenységi megbontásban. Az értékesítés nettó árbevétele kifejezés a minta kevesebb, mint felében (732 db vállalatnál) volt megtalálható. Az egyszerűsített éves beszámolót készítő sportvállalkozások kiegészítő mellékletében szintén 45%-a szerepeltette, míg az évest készítőknél 50%-a.
- Az aktivált saját teljesítmények értéke között van kimutatva a saját előállítású eszközöknek az üzleti évben aktivált értéke és a saját termelésű készletek állományváltozása. A mintának csupán a 21%-a tette ezt közzé, az egyszerűsített

- éves beszámolót készítőknél a 22%-a, míg az éveset készítőknél 16%-a.
- Az egyéb bevételt a kiegészítő mellékletek kb 50%-a tartalmazta összesítve, illetve az egyszerűsített éves és az éves beszámolót készítő vállalkozások körében is.
 - Az anyagköltséget a vállalkozások már csak 27%-a mutatta be, ugyanez vonatkozik a kevésbé részletes, egyszerűsített éves beszámolót készítőkre, míg az évesnek a 34%-a. Hasonló az arány az igénybe vett szolgáltatások értéke költségnél is, 23%-k szerepeltette. Az eladott áruk beszerzési értékét már csak a vállalkozások 14%-a mutatta be, míg az eladott (közvetített) szolgáltatások értékét csupán a kiegészítő mellékletek 8%-ában találtuk. A kiegészítő mellékletek 42%-ában szerepeltették a gazdálkodók az anyagjellegű ráfordítások kifejezést összesítve és beszámoló típusokat tekintve egyaránt.
 - A bérköltség a kiegészítő mellékletek 45%-ában található meg, ha a beszámoló típusokat vizsgáljuk meg, az egyszerűsített éves beszámolónak 43%-a, míg az évesnek már a 61%-a mutatja be. Ezzel szemben a személyi jellegű egyéb kifizetéseket a kiegészítő mellékletek 44%-a szerepeltette. Végül az ezekhez szorosan kapcsolódó bérjárulékokat csupán a kiegészítő mellékletek 28%-a tartalmazta. Mindezeket összesítve a személyi jellegű ráfordítások soron találjuk meg az eredménykimutatásba. A ráfordítást a vizsgált cégek kiegészítő mellékleteinek 44%-ában találtuk meg.
 - Az immateriális javak és tárgyi eszközök amortizációjaként elszámolt értékcsökkenési leírás költségnevet mutatták be a legtöbben a 4. táblázatban belül, a kiegészítő mellékletek kb. 80%-ában szerepelt.
 - Végezetül az egyéb ráfordításokat kicsivel több, mint a kiegészítő mellékletek fele tartalmazta.
 - A 4. táblázatban azon fontosabb bevételek és ráfordítások szerepelnek, melyek az eredménykimutatásban hatással vannak a pénzügyi műveletek eredményére, illetve bemutatásra kerül az, hogy azok a vizsgált sportvállalkozások kiegészítő mellékleteiben milyen arányban találhatók meg összesítve és beszámolótípusonként egyaránt.
 - A bevételek között kell kimutatni valamilyen kapcsolt vállalkozástól kapott osztalékot, részesedést. Ezt az 1616 vállalkozás egyike sem mutatta be a kiegészítő mellékletében. Abban az esetben, ha más deviza vagy valutánemben mutat ki az adott cég egy eszközt vagy kötelezettséget árfolyam nyereséges vagy veszteséget kell elszámolnia. Az árfolyamnyereség csupán a vizsgált kiegészítő mellékletek 7%-ában volt jelen (113), az egyszerűsített éves beszámoló részét képező kiegészítő mellékletek 6%-a, míg az évesnek a 15%-ka tartalmazta. Az eredménykimutatásban a pénzügyi műveletek bevételei azok, amelyek összesítik a hozzá kapcsolódó bevételeket. Ez a kifejezés a kiegészítő mellékletek 26%-ában szerepel (428).
 - A pénzügyi műveletek ráfordításait közel azonos arányban mutatták be, 27%-ában szerepelt a kifejezés. A fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások az egyik legfontosabb ráfordítás, amely idetartozik, szinte mindegyik vállalkozás életében felmerül, viszont az 1616 vállalatból csupán 8 cég kiegészítő mellékletében szerepeltek a hozzá kapcsolódó információk.

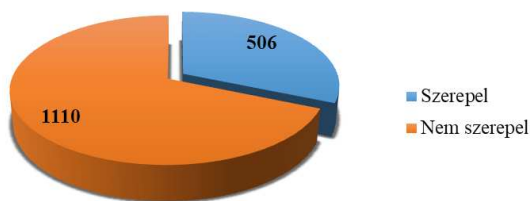
4. táblázat. A pénzügyi műveletek eredményét képező bevételek és ráfordítások alakulása beszámoló típusok alapján a kiegészítő mellékekben

Keresett kifejezés	Összesen		Beszámoló típusa					
			Nem adott meg		Egyszerűsített éves		Éves	
Vizsgált cégek	1 616	100%	125	100%	1 333	100%	158	100%
Kapott osztalék részesedés	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Árfolyamnyereség	113	7%	4	3%	85	6%	24	15%
Pénzügyi műveletek bevételei	428	26%	23	18%	367	28%	38	24%
Fizetendő kamatok és kamatjellegű	8	0%	0	0%	5	0%	3	2%
Pénzügyi műveletek ráfordításai	443	27%	25	20%	381	29%	37	23%

Forrás: saját szerkesztés

Az adózás előtti eredmény és az adózott eredmény közötti különbözet az adófizetési kötelezettség, amely minden vállalkozásnál szerepel, így a 3. ábrán bemutatásra kerül, hogy hány cégnél szerepel ez a kiegészítő mellékletükben. Az 1616-ból 506 társaság tette ezt közzé, ez a minta 31%-át jelenti, míg a maradék 69%-a említést sem tett róla.

3. ábra. Az adófizetési kötelezettség alakulása a kiegészítő mellékekben

Forrás: saját szerkesztés

ÖSSZEFOGLALÁS

Tanulmányunkban a magyarországi székhellyel rendelkező főtevékenységként sporttevékenységet végző vállalkozások kiegészítő mellékleteit vizsgáltuk, azon belül is a specifikus részhez tartozó eredménykimutatáshoz kapcsolódó közzeendő információkat, melyeket a számviteli törvény előír, illetve a megbízható és valós összkép bemutatásához

szükségesek. Előző kutatások eredményeiből levonható következtetés, hogy a sportvállalkozások kiegészítő mellékleteinek általános és a tájékoztató része, valamint a mérleghez kapcsolódó információk nem felelnek meg minden esetben a törvényi előírásoknak. Ugyanez elmondható az eredménykimutatáshoz kapcsolódó közzeendő információkról is, hiszen volt olyan kifejezés, amely az 1616 kiegészítő melléklet egyikében sem volt jelen, illetve a legmagasabb arány is 80% körül mozgott. Fontos azt is megjegyezni, hogy a vizsgálat során csakis a táblázatokban feltüntetett kifejezések előfordulását vizsgáltuk, a mögöttes tartalmakat hozzájuk kapcsolódóan már nem. Véleményünk szerint ahhoz, hogy a kiegészítő melléklet el tudja érni a célját a vállalkozásoknak nagyobb hangsúlyt kellene fektetni annak elkészítésére.

IRODALOMJEGYZÉK

1. ADORJÁN CSABA (2008): Az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet. In: Róth József (szerk.): *Mérlegképes továbbképzés*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ, Budapest, 77–79.
2. ANDREFF, WLADIMIR (2008): Globalization of the sport economy. *Rivista di Diritto ed Economia dello Sport*, vol. 4. no. 3. pp. 13–32.
3. BÁCSNÉ BÁBA ÉVA – FENYVES VERONIKA – SZABADOS GYÖRGY – DAJNOKI KRISZTINA – MÜLLER ANETTA – BÁCS ZOLTÁN (2018): A sportágazat nemzetgazdasági jelentőségének vizsgálata beszámoló adatok alapján 2014-2016-os időszakban. *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, 13. évf. 3–4. sz. 93–103.
4. BÁCSNÉ BÁBA ÉVA (2016): Szervezeti struktúra jellemzői spanyol labdarúgó kluboknál. *International Journal of Engineering and Management Sciences (IJEMS)*, vol. 1 no. 1. pp. 1–11.
5. BÁCSNÉ BÁBA ÉVA (2017): Magyar futballtársaságok szervezeti kérdései. *TAYLOR*, 9. évf. 2. sz. 5–13.
6. FENYVES VERONIKA – BÖCSKEI ELVIRA – BÁCS ZOLTÁN – ZÉMAN ZOLTÁN – TARNÓCZI TIBOR (2019): Analysis of the notes to the financial statement related to balance sheet in case of hungarian information-technology service companies. *Scientific annals of economics and business*, vol. 66. no. 1. pp. 27–39
7. FENYVES, VERONIKA – BÁCS, ZOLTÁN – TARNÓCZI, TIBOR (2018a): Analysis of the Notes on the Account of Companies Carrying out Information Technology Services. *Annals of the University of Oradea Economic Science*, vol. 27. no. 1. pp. 173–180.
8. FENYVES, VERONIKA – BÁCS, ZOLTÁN – ZÉMAN, ZOLTÁN – BÖCSKEI, ELVIRA – TARNÓCZI, TIBOR (2018b): The Role of the Notes to the Financial Statements in Corporate Decision-Making. *Corporate Ownership and Control*, vol. 15. no. 4. pp. 138–148.
9. FILYÓ JANKA (2014): A kiegészítő melléklet ellenőrzésének tapasztalatai. *Számvitel, adó, könyvvizsgálat*, 56. évf. 6. sz. 285–286.
10. HOYE RUSSEL – SMITH AARON C. T. – NICHOLSON MATTHEW – STEWART BOB – WESTERBEEK HANS (2015): *Sport Management: Principles and Applications*. New York: Routledge
11. MELIS, ANDREA (2004): Financial reporting, corporate communication and governance. *Corporate Ownership & Control*, vol. 1. no. 2. pp. 31–37.
12. RÁTONYI-ODOR KINGA – BORBÉLY ATTILA (2017): Sport – finanszírozás – eredményesség? *Gazdaság- és Társadalomtudományok*, 2. évf. 1–2. sz. 67–72.
13. TÓTH MIHÁLY (2010): *A magyar számviteli rendszer hatása a számviteli politikára, elméleti modellalkotások, módszertani fejlesztés*. Gazdálkodás- és szervezéstudományi szakdolgozat. Kézirat. Szent István Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Gödöllő

Л 67 LIMES. Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. 2019/Том VI. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Вікторія Семйон, Габор Патакі, Мелінда Орбан та Олександр Добош (відповідальний редактор) [та ін.] – Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2019. – 420 с. (угорською, українською та англійською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, інформатики, хімії, географії та суспільствознавства.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2019 р.

Том VI

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №20762-10562P від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II
(протокол № 7 від 20.12.2019 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (Видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Вікторія Семйон, кандидат економічних наук та Габор Патакі (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)
Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врабель, Олександр Кордонєць

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждед

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці II

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90 202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.)* та **ТОВ «РІК-У»** (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88 000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

Шрифти «Times New Roman» та «Minion pro».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Ум. друк. арк. 48,8. Формат 60x84/8.

Замовл. № 313. Тираж 300.